

LA REVISTA

SUMARI

Els diaris de Barcelona, *per Antoni Rovira i Virgili*. — Moralitats i Pretextos, *per Josep M. López-Picó*. — Catalunya davant la guerra europea, Opinions de *Antoni Suñol, Josep Carner, Joan Ventosa i Calvell, i Josep Maria Trias*. — Tos ulls són com la nit, En una terra humida, Reculliment, de Charles Baudelaire, *trad. de Miquel Poal Aregall*. — Ara fa un any, *per Ll. Bertràn i Pijoan*. — Aplom, *per L. Nicolau d'Olwer*. — Lletres: «Paraules», de Josep M. López-Picó, *per Alexandre Plana*. — «Plasenteries», de Carles Soldevila, *per Joaquim Folguera*. — Pérez de Ayala, poeta, *per Josep Maria de Sagarra*. — Teatre: La corrupció del diàleg, *per J. Farràn i Mayoral*.

BARCELONA

MCMXVI

Núm. XII

ANY II

SUMARI DEL NUMERO 11

Nacionalisme essencial, *per Joaquim Folguera*.—Pedagogia, humanisme, *per Alexandre Galí*.—Els Editors i la Llibertat de l'Art, (continuació), *per R. Rucabado*.—Moralitats i Pretextos, *per J. M. López-Picó*.—Lírics Alemanys: L'aprenenta, de Ernst von Wolzogen, *trad. de Josep Lleonart*.—Poesia Catalana: De l'amor a l'hivern, *per Trinitat Catasús*.—Caràcter del teatre aristofànic, *per Ll. Nicolau d'Olwer*.—Lletres: Gramàtica Elemental Catalana, de Antoni Rovira i Virgili, *per Pere Barnils*. A propòsit de l'«Eucologi», *per Antoni Griera, Pvre.*—Teatre: La claretat, *per J. Farrán i Mayoral*.—Dietari Espiritual.

FÀBRICA DE LENTES I CRISTALLS

DE TOTA CLASSE

ANTONI HURTADO

CASA FUNDADA EN 1860

Especialitat en cristalls receptats per senyors oculistes

Escudillers Blancs, 1. - BARCELONA

Les Arts Gráficas

JOAN COMAS

Rambla, 81 i Lacy, del 1 al 30. - SABADELL

ADVERTIMENT ALS SUSCRIPTORS

La Administració de "LA REVISTA" agrairà dels suscriptors que rebin irregularment o deixin de rebre els números, la corresponent queixa escrita dirigida al seu domicili, Corts Catalanes, 453, 3.er, 1.^a

LA REVISTA

ANY II.	QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL	MARÇ 31
NUM. XII	ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 453 - TERCER - 1. ^a Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cénts.	1916

ELS DIARIS DE BARCELONA

I. EL PROBLEMA DE LA LLENGUA

Actualment es publiquen a Barcelona catorze diaris. N'hi ha dos de catalans, i són escrits en castellà els altres. Podem calcular que els dos diaris catalans tenen, entre tots dos, un tiratge de 10.000 exemplars—tiratge que pertany quasi totalment a *La Veu de Catalunya*—, i que el tiratge dels diaris redactats en castellà és de 200.000 exemplars aproximadament.

Heus-aquí un cas d'eloqüència de les xifres. Aqueixes xifres són verament eloqüents. Elles ens diuen que la nodrícia intel·lectual representada pel diari—que és la única que arriba a la gran majoria de la gent dels nostres dies—és subministrada a Catalunya en llengua castellana, en llengua d'altri. Només un petit sector del públic que llegeix diaris, una vintena part dels llegidors catalans, reb aquell nodriment en llengua catalana, en la llengua propia.

Poc hi fa que alguns dels diaris redactats en castellà es diguin autonomistes i es mostrin, més o menys atenuadament, partidaris de les solucions de llibertat catalana. El mal és igualment greu. El fet d'ésser redactats aqueixos diaris en castellà és una cosa més forta i més transcendent que les tendències doctrinals i polítiques que puguin sostenir. Des del punt d'esguard del nacionalisme, nosaltres preferiríem, a Catalunya, diaris anticatalanistes en català que no pas diaris catalanitzants en llengua no catalana. I és que en qüestions d'aquesta natura el fet, l'exemple, esdevé molt més important i eficaç que la prèdica.

Davant d'aquesta realitat tristíssima, ¿haurem d'indignar-nos els nacionalistes? ¿Haurem d'acusar amb mots aspres els propietaris, els redactors, els llegidors de la premsa catalana escrita en castellà o — per dir-ho més ben dit — traduïda al castellà?

No. Més ens valdrà que evitem un tal moviment de fàcil indignació. Dada la situació de Catalunya, el fet que comentem és natural, malgrat d'ésser radicalment contrari a la íntima natura del nostre poble, que conserva, ple de vigor, l'idioma patri en el llenguatge parlat.

El fet és natural, perquè és una conseqüència espontània de l'ensenyament en llengua castellana que, de petits, han rebut quasi tots els catalans. Durant els anys de escola, els catalans s'han avesat a llegir i a escriure en castellà. Anc que ningú els ho hagi dit explícitament, molts catalans han deduït, de la supremacia del castellà en llur educació, que la llengua catalana és de valua inferior, poc o gens apta per a satisfer les necessitats materials i espirituals de la vida. Aquesta creença semi-inconscient i aquella habitut arrelada fan que la gran majoria dels fills de Catalunya trobi més fàcil, més agradívola i més útil la lectura de publicacions, i sobre tot de periòdics, redactats en llengua castellana.

El problema del periòdic, en son aspecte relatiu a la llengua, està, doncs, estretament lligat al problema de l'ensenyament primari, el qual és, al nostre parer, el problema fonamental i previ en la gran obra de la nacionalització de Catalunya.

II. LA TÉCNICA PERIODÍSTICA

Els diaris de Barcelona estàn, en general, pèssimament confeccionats. Comencen per tenir, quasi tots, una presentació tipogràfica lletja. Les lletres titulars, especialment, són velles, inelegants, feixugues. L'art de la compaginació—que és tant de redacció com d'impremta—romàn llamentablement endarrerit. La divisió dels treballs per subtítols, és cosa que s'estila poc i que, quan es fa, es fa amb poca traça. Els titulars a dues columnes, només fa uns deu anys que són usats, i encara no ho són gaire. Recordem que la novitat del titular a dues o més columnes la va introduir, dins la premsa de Barcelona, *El Poble Català*, en els seus primers temps de publicació.

I l'art de la compaginació és indispensable per a fer atractívol el diari. En una bona compaginació radica la superioritat del *periòdic* damunt el *paper imprès*. Un diari mal compaginat, és més un *paper* que un *periòdic*. La disposició harmònica dels treballs, la proporció entre els títols i els subtítols, la varietat del text, impressionen el llegidor agradablement i atrauen els seus ulls i la seva atenció.

Una mala compaginació té encara un altre efecte deplorable: al llegidor se li escapen noves i fets importants. A tots ens haurà succeït el cas de llegir el diari i de passar-nos per alt la notícia més important del dia. Sovint això és degut a la compaginació defectuosa. Aquella notícia serà poc vistent; anirà en un cap de plana, o en un reonet, o entre seccions i treballs de poc interès. Per dir-ho en termes expressius, direm que, en un diari ben compaginat, el llegidor no ha de cercar els treballs i les noves. Els treballs i les noves han de cercar-lo a ell.

Quasi cap diari de Barcelona no respòn, en sa confecció i en son contingut, a un pensament de conjunt, a un propòsit deliberat. Surten com surten. Cada ú ha anat adquirint el seu tipus, la seva fisionomia, d'una manera espontània. Han crescut lliurement, sense podes i sense esporgades, sense conreu, com arbres de bosc. Entre els poquíssims que responen a un pensament periodístic, cal esmentar *Las Noticias*. El pensament que li ha donat forma, estructura, està molt lluny del pensament nostre en materia de periodisme; però el pensament hi és, dolent o bo.

Dos altres defectes hem d'assenyalar. L'un és l'afició a fer còrrer les estisores, que converteix una part de la premsa bar-

celonina en una excepció dins la premsa de les grans ciutats. Aquí es retalla, no solament articles, solts i treballs literaris de periòdics de fòra, sinó també les ressenyes i gasetilles dels confreres locals. L'altre defecte consisteix en la mala organització del servei informatiu dit de «última hora». Nombroses notícies del vespre deixen de publicar-se en les edicions del matí. I amb freqüència s'escapen noves importants i àdhuc sensacionals, relatives a fets succeïts o coneguts a hora un poc avançada de la nit. Nosaltres hem pogut comprovar que, quan algún d'aqueixos fets succeeix, gairebé sempre hi ha un o altre diari que deixa de donar-ne compte.

S'endevina, llegint els nostres diaris, que aquests no estàn confeccionats amb amor, amb fè, amb vocació. Donen l'impressió d'estar escrits per força, per sortir del pas, sense gust. Són periòdics cansats, peresosos...

Culpa dels periodistes tot això? No. Els periodistes barcelonins tenen en aqueixa culpa una part molt petita. Els culpables són, principalment, les empreses, que quan no són pobres són avares, i el públic, que per son poc nivell cultural accepta qualsevol diari que li serveixin, mentre hi hagi força paper i doni les més banals informacions locals i casolanes.

Els periodistes barcelonins, amb sous misèrrims, no poden fer miracles. Són molt pocs els que poden viure de la feina del diari. La gran majoria han de dedicar-se a altres ocupacions. La feina del diari proporciona només un suplement de sou, i és feta, per regla general, depressa i corrent. Si les empreses paguessin millor els redactors, si els paguessin només com paguen els caixistes, cada diari podria tenir una redacció competent, culta, prestigiosa, selecta. Però les empreses prefereixen redactors dels que es conformen a treballar per unes quantes pessetes cada mes, o pel simple dret d'aprofitament del *pase* dels teatres. D'aquesta manera s'ha desprestigiada la professió i s'ha generalitzat l'injustícia de considerar el periodista com a un *déclassé*. Injustícia que és encara més grossa si es pensa que aqueix concepte del periodista professional el tenen gent—polítics, advocats, burgesos, homes de negocis, regidors, etc.—que ni intel·lectualment ni èticament estàn gaire per damunt del més infeliç reporter.

III. L'ESPIRITUALITAT

A Barcelona hi ha, com a totes les grans

ciutats, dos tipus de diari: el diari d'informació i el diari polític, de partit. Ni el diari d'informació ha de carèixer forçosament de tendència política, ni el diari polític exclueix la informació. Però segons predomini l'un element o l'altre, el diari pren lloc en el corresponent terme de la classificació damunt dita.

En els nostres diaris succeeix que, entre la política i l'informació, no dediquen apenes atenció ni espai als problemes espirituals del nostre temps, de la nostra patria i de la nostra ciutat. Són periòdics eixuts, llegits per gent eixuta. *La Vanguardia* i *La Veu de Catalunya*, són els que més aconsegueixen fugir d'aqueix defecte greu.

La crònica literaria, la crítica de llibres, el comentari dels fets socials, científics i de la política d'idees, la revista de l'actualitat estrangera, estan quasi bé bandejats de la majoria dels nostres diaris. Constitueixen, tot el més, manifestacions esporàdiques, soltes, deslligades, aparegudes per atzar.

Des del punt d'esguard del nacionalisme català, hem de fer l'amarga constatació que la premsa diària de Barcelona escrita en castellà, és estranya a la nostra patria, no solament per usar una llengua aliena, sinó per viure fóra de l'atmosfera de la cultura

catalana, avui en plena creixença. Els nostres diaris en castellà estan acastellanats. Pitjor: madrilenyitzats. Són més de la Porta del Sol que de la Rambla. Els qui tenen col·laboradors retribuïts escolleixen, preferentment, escriptors de fama madrilenya, més o menys llegítima. La literatura, la política i la cultura castelleses, sovint adquireixen, damunt aquests diaris barcelonins, més relleu que la literatura, la política i la cultura de Catalunya.

Tot això depèn de l'incompleta nacionalització dels catalans. Hi ha encara entre nosaltres un fort i trist esperit provincià. El sector més extens, ja que no el millor, del nostre poble, és encara provincià. No; no ens podem plànyer en sentir parlar de províncies catalanes. Existeixen. Són una realitat. I no solament en el camp administratiu, mes també en el camp espiritual.

Així la major part dels diaris barcelonins són encara diaris de província... El nostre conort i la nostra esperança és que, per l'ascens enèrgic de la vida catalana—la saba de la qual va arribant a totes les branques mortes o malaltes de l'arbre immortal de la patria—, esdevindràn necessàriament, en son dia, els grans diaris dignes de la capital d'una Nació.

A. ROVIRA I VIRGILI.

MORALITATS I PRETEXTOS

Hem d'exercitar els catalans les virtuts de la cordialitat i la polidesa, sense oblidar el límit, ultrapassat el qual l'excés resulta indecorós i pedant.

Quan l'amic ens afalagui amb reiterada cortisanía complimentosa, pensem que hem perdut d'ell el millor afecte.

* *

Sempre que he sentit ponderar la unitat intangible aplicada als sentiments o a les idees m'ha semblat que volien desarrelar-me del món, lluny de la existencia viva de les coses.

* *

Tan perillós com l'escriure grans mots amb lletra majúscula és el pensar i el parlar amb lletra cursiva.

* *

Me repugna més que la suficiencia de aquells que s'escolten quan parlen la falsa ponderació d'aquells que s'escolten quan callen.

* *

En la vida, com en les novel·les, de vegades, més que els protagonistes, són interessants els petits personatges secundaris sense nom.

* *

Davant l'aburgesament prudencial i l'oportunisme botiguer de la nostra premsa, l'home d'esperit deia, diu:

—D'ençà que cal anar amb compte, no sé escriure.

* * *

¿Per què, quan els catalans parlem castellà sembla, sembla que ens examinem, com en els bons temps del batxillerat?

* * *

Els crítics s'impressionen més de l'èxit de una obra que de les valors de l'obra.

* * *

Després de la mort d'un gran home els contemporanis més distrets i els més tancats a la comprensió s'agiten de seguida per a immobilitzar amb un bust l'imatge de l'absent.

Sembla que els molesti la perpetuïtat espiritual essencialment dinàmica i vulguin alliberar-se d'un compromís per a no pensar-hi mai més.

* * *

Dins el parlament i amb l'oratoria castellana els catalans no ens farem entendre mai, perquè assolim una potencialitat superior a la d'una idea per hora.

* * *

Els castellans ens oposen les deixes d'una grandesa esquarterada per a nodrir una decadència.

Deixem-los dir.

Mentre van consumint el patrimoni caduc, nosaltres creem. I aquesta és la nostra força. ¡Els que ens deien consumidors materialitzats!

* * *

El distret i el joiós feien camí plegats.

El distret romaní passiu d'esperit davant l'espectacle del món, perquè esperava a cada instant la grandesa poemàtica del fet divers.

El joiós copçava amb múltiple receptivitat l'ànima de cada instant perquè sabia divertir l'esperit amb petits cants que li ajudaven l'activitat.

I a la fi de la jornada el distret, després d'un bon àpet, dormí tota la nit, mentre el joiós encara esbrinà el secret de les constel·lacions.

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

INFORMACIONS DE "LA REVISTA"

CATALUNYA DAVANT LA GUERRA EUROPEA

QÜESTIONARI:

- I.—Creu que els principis nacionalistes, que són el fonament doctrinal del catalanisme, tenen una participació en la lluita?
- II.—Pensa que el desenllaç de la guerra influirà en el moviment nacionalista de Catalunya i en les possibilitats del seu triomf?
- III.—Quina posició opina que ha d'adoptar Catalunya davant la guerra europea?
- IV.—Quines lliçons considera que ha de treure Catalunya dels esdeveniments actuals?

ANTONI SUÑOL

I.—No crec que'ls principis nacionalistes, que són el fonament doctrinal del catalanisme, tinguin una participació essencial en la lluita, al menys en el concepte d'haver-la provocada ni atjada. No pot negar-se que ha sigut l'amor intens a la pròpia nacionalitat el que ha mogut el noble poble belga a resistir la infame invasió teutònica, com fou l'afany de refer l'unitat racial serbia el que encoratjà aquesta

herdica nació en la guerra balcànica i el que l'ha sostinguda i la sosté en ses actuals aclaparadores desventures. És evident, també, que l'ardent desig, mai apagat, de redimir els pobles itàlics que viuen sota'l jou estranger, és el que ha induït Itàlia a desfer-se dels postigos lligams que la tenien vergonyosament junyida als imperis centrals, i l'ha decidida a pendre part contra'ls mateixos en aquesta terrible guerra. Però, al meu entendre, res té que veure el nacionalisme en la traidora i constant pre-

paració de tants i tants elements d'atac i de destrucció que durant una colla d'anys ha vingut fent l'imperi germànic, per a tenir-los a punt quan a sos directors els semblés arribada l'hora de la formidable embestida. Ha sigut només l'ambició desenfrenada del Kaiser i de sos ministres i consellers, infundint en una gran part del poble alemany l'afany de domini, el deliri de les grandeses, qui ha desencadenat l'espantosa guerra. No per a deslliurar les races germàniques, que cap opressió suportaven, l'han empresa, sinó per a dominar més pobles encara, per a ser arbitres del món. I això no ha sigut mai el ver nacionalisme: això és imperialisme pur, el xorc i crudel imperialisme de Xerxes, de Gengis-Khan i de tants altres folls coronats que han somniat en conquerir la terra i subjugar totes les nacions.

II.—No hi ha ofici més exposat a errors que el de profeta, i per això no m'atreveixo a afirmar que'l desenllaç de la guerra influirà directament en el moviment nacionalista de Catalunya i en les possibilitats del seu triomf. Però, pel mateix que, segons quin sigui aquest desenllaç, ha d'exercir una forta acció damunt de la consciència universal, impulsant el predomini de la reacció i del militarisme si guanya el cesarisme germànic, i donant la seva derrota nova empenta a les aspiracions de llibertat i d'igualtat, no pot negar-se que, encara que no sigui d'una manera directa, el desenllaç de la guerra influirà en el moviment nacionalista de Catalunya. Quan altra cosa no's consegueixi, es lograrà, si triomfen els aliats, una major llibertat de pensament i de propaganda, un afluirament de les trabes centralitzadores i un major prestigi per als nostres homes, que en sa gran majoria s'han manifestat enemics del militarisme prussià i han condemnat els cruels procediments que aquest ha empleat per a estemordir els pobles que han gosat resistir-li. I jo, que no sento cap odi contra'l poble alemany, primera víctima de sos superbiosos governants i primer martre d'aquesta memorable i horrorosa guerra, crec fermament que ha d'ésser millor per a la llibertat i la dignitat dels ciutadans d'Alemanya, que sigui anorreat i abolit per sempre més son actual autocràtic i militarista sistema de govern, que, si els ha donat una vana i enlluernadora auriola de grandesa material, els ha reduït a la miserable condició d'esclaus civilitzats, pitjor mil voltes per a la dignitat i el benestar dels homes que la que suporten els infeliços i ignorants mugiks de la gran Rússia.

III.—Em pregunten Vs. quina posició opino ha d'adoptar Catalunya davant la guerra europea, i jo contesto que, com que Catalunya no té llibertat de moure's per son propi impuls, com que està lligada a l'Estat Espanyol no sols per les lleis sinó per la desviació que en la consciència de bona part del nostre poble ha produït l'ignorància en què premeditadament se l'ha tinguda, no podria, encara que alguns

de sos capdavanters ho intentessin, adoptar cap actitud que pogués ser tinguda en compte per les potències, un cop la guerra sigui acabada. Sols pot fer, i això ja ho fa el Catalanisme, aixecar sa veu invocant son dret a l'autonomia i afanyar-se per a que aquest clam sigui sentit i escoltat en aquest espaventable terratrèmol i atès en lo possible a l'arribar la hora de la liquidació, que cal esperar serà l'hora de la justícia.

IV.—La lliçó que, no sols Catalunya, sinó tots els pobles de la terra han de treure dels esdeveniments actuals, és la d'aborrir més i més cada dia el cesarisme i son còmplice el militarisme. I de la sagnanta i horrenda ensenyança que la guerra ens ha donat i ens dona, han d'apendre tots els pobles i tots els homes a estimar cada dia més les idees de democràcia i de llibertat, úniques que poden redimir la humanitat del jou a què avui està subjecta, i deslliurar-la dels horrors i de les infamies a què la sotmet tan sovint l'ambició desenfrenada dels dèspotes que, hal·lucinant-la amb l'oripell d'un fals amor patri, l'arroceguen a aquestes horrenes hecatombes.

JOSEP CARNER

I.—Absolutament. La França i l'Itàlia plantegen les seves reivindicacions nacionals; l'Anglaterra defèn el nacionalisme belga; la Rússia el dels pobles eslaus. Des de Napoleón ençà, els problemes nacionalistes sotsmouen continuament el mapa d'Europa, però aquest és un gran moment on es planteja d'una manera general el dret de la lliure agrupació dels pobles contra la violència cesarista amb tot el seu joc tradicional d'espionatges, d'atentats, d'idolatries inhumanes.

II.—Sí, amb la sola condició que el nacionalisme català plantegi el seu problema davant Europa, com fins ara ha fet inutilment davant l'Espanya.

III.—Negociar amb els advocats del dret.

IV.—La lliçó de l'organització. La lliçó de l'ambició. La lliçó del coratge.

JOAN VENTOSA CALVELL

I.—La guerra que actualment commou Europa, no és una lluita de civilitzacions i de principis, sinó una topada de pobles i de races. Des d'Alemanya o Anglaterra que lluiten per l'hegemonia mundial, fins a Bèlgica i Sèrbia que heroicament defensen la seva personalitat nacional, escriuen amb la sang dels seus fills, en el llibre de l'Historia, que en la nostra humanitat, per sobre de tots els agrupaments de interès i de classe, de totes les solidaritats de ideal o de passió, el lligam més fort que uneix els homes, és el vincle misteriós de la sang, de la llengua, de l'història i de la tradició comunes que constitueixen la Nacionalitat.

Ni les conveniències dels financers, ni els idealismes dels pacifistes, ni l'internacionalisme del proletariat socialista, ni la força immensa de la religió han pogut evitar el conflicte ni, després que ha esclatat, han exercit la més petita influència en el seu desenrotllament. Confosos lluiten en cada un dels camps, protestants, catòlics i mahometans, capitalistes i proletaris, homes que ahir, en nom d'un principi ideal o d'una passió o d'un interès, s'odiaven i es combatien i que avui s'apleguen sota la mateixa senyera, units per un odi idèntic contra homes de la seva mateixa comunió, del seu mateix partit o de la seva mateixa classe.

El miracle l'ha realitzat el sentiment de nacionalitat, base fonamental del catalanisme. I, el mateix que en l'ordre dels fets, ocorre en l'ordre de les idees. Si algú en dubta, que's fixi com tots els països invoquen, com a fonament de les seves reivindicacions, el principi de les nacionalitats. En el general naufragi dels principis fonamentals de la civilització, és l'únic, gairebé, que subsisteix.

II.—El nostre problema català no figura, desgraciadament, en l'ordre del dia internacional. No és com el de les nacionalitats de l'Imperi austriac, o de Polònia o de Finlàndia o d'Irlanda mateix. No és, per tant, de creure que pugui ésser resolt com a conseqüència de la guerra; i amb més raó quedant-ne Espanya apartada.

Quant a l'influència indirecta, se necessitaria casi bé un dó profètic per a predir-la. La commoció que sofrirà el món per conseqüència de la guerra serà tan fonda i extensa i són tan múltiples i complexes els factors d'aquesta transformació, que en el caos actual està elaborant-se, que no és avui possible descobrir-ne la llei i el sentit.

No obstant, hi han raons que m'indueixen a creure que la guerra actual i el seu desenllaç, influiràn en el nostre moviment nacionalista, en sentit favorable al seu triomf. Primerament, el convenciment que el pitjor que pot ocórrer a tot ideal com el nacionalista català, que pugna amb organitzacions establertes, és la continuació i la consolidació del *statu quo* que l'ofega.

La guerra, rompent els motllos actuals, inaugurarà un període constituent, en el qual els ideals nous podran conquerir un lloc en les futures organitzacions polítiques.

Qualsevol que sigui el resultat de la guerra, triomfin els aliats o els alemanys, sembla acabada la fórmula actual de l'equilibri europeu. No solament en resultaran alterades les fronteres, sinó les agrupacions dels Estats i la seva constitució interna. En els que perden, l'afluixament dels llaços polítics ha d'ésser l'inevitable conseqüència de la derrota; i en els que guanyin, l'expansió, si ha d'assentar-se sobre base ferma, haurà d'ésser respectuosa de les autonomies nacionals.

Per això, encara que nosaltres no estem di-

rectament interessats en la guerra, com el nostre moviment nacionalista no pot sotstreu-re's a l'influència de les grans corrents mundials, tindrà, a judici meu, després de terminat el conflicte, més possibilitats de triomf.

En contestar a la pregunta no surto de l'esfera de les idees generals, ni examino la repercussió i l'influència directa que'l triomf d'un o altre dels grups de potències en lluita podrien exercir en el triomf del nostre moviment, primerament perquè tot el que digués descansaria sobre meres hipòtesis i en segon lloc perquè una multitud de consideracions me cohibeixen i em priven de la llibertat indispensable per a examinar aquest aspecte singularment delicat del problema català.

III.—A Catalunya, i és lamentable, no hi ha una orientació internacional comuna. No hi ha una igual apreciació del nostre interès ni un ideal nacional que ens lligui. Per això, davant del conflicte europeu, estem dividits per un *dilettantisme* francòfil i germanòfil.

Jo crec que la nostra posició ha d'ésser enfortir l'afirmació de la nostra personalitat catalana, subordinant tota preferència sentimental o ideal a l'interès polític i econòmic de la nostra patria.

En aquest sentit, és precís tenir en compte el fet que a l'altre costat de la frontera hi han germans nostres de raça que lluiten i moren sota la bandera francesa. I que és un interès primordial de Catalunya evitar que s'estableixi entre'l catalans d'un i altre costat del Pirineu un divorci irreparable.

IV.—Tots tenim una tendència a considerar com definitives totes les coses que ens envolten. En mirar al mapa polític ens sembla, en moments normals, impossible que pugui sofrir alteracions; considerem les organitzacions polítiques com consolidades i incommovibles. Avui, en canvi, podem donar-nos compte que l'història, com la vida, és una constant evolució. I que l'únic permanent, a través de les mudables organitzacions, de l'avançar i recular de les fronteres, són els pobles que tenen una forta consciència de la seva personalitat nacional.

Si no és en l'actual immensa conflagració guerrera serà en una altra de les extremitats que commouràn el món que la nostra península ibèrica hi serà compresa. I aleshores, si aquest cas arriba, el sentiment viu, la realitat fecunda de la personalitat catalana serà l'única força que, pesant en les combinacions de la diplomàcia, podrà preservar-nos de veure la patria catalana novament esquarterada, subjecta al treball d'assimilació, si no a la tirania de diverses sobirania estranyes; fent que en totes les futures contingències, agrupaments, disgregacions i aliances sigui Catalunya una valor espiritual i una unitat.

D'altra part, en un ordre més immediat, la guerra actual ha ensenyat que Catalunya poca cosa pot esperar de l'acció de l'Estat.

Per imprevisió del Govern, per la mancança d'organització i d'orientació econòmica, hem perdut l'ocasió magnífica que la guerra'ns oferia per a conquerir nous camps a la nostra expansió industrial; i en canvi hem sentit repercutir dolorosament en el nostre país els efectes econòmics del conflicte. I encara, si en part no hem sofert més intensament les convulsions de la miseria, no ho devem certament a les previsions d'un govern, inexplicablement absent, sinó en part al fortuit desenrotllament dels esdeveniments, en part a l'organització industrial creada amb el nostre esforç.

L'únic poder que en els moments del conflicte va actuar com a orgue central de la nostra economia, va ésser la Mancomunitat Catalana. Organisme incipient i fragmentari, va intentar, dins la seva esfera, ço que l'Estat, amb la plenitud dels seus mitjans, no va saber fer: acoblar interessos, proposar mides i coordinar totes les activitats i tots els esforços per a cercar solució als gravíssims i urgents problemes determinats per la repercussió del conflicte.

Els esdeveniments actuals han posat de manifest, una vegada més, que entre Catalunya i l'Estat, més que un divorci, hi ha un desequilibri; i que la nostra vida social i econòmica és massa complexa, massa civilitzada, massa europea per a poder ésser impulsada i regida per l'actual organisme polític espanyol. De aquí la necessitat d'un organisme nostre.

JOSEP MARÍA TRIAS

I.—Es massa complexe el paorós problema del món actual per a anar a respostes tancades. Comença la lluita en plena qüestió nacionalista i el *yougo-slavisme* expressió—més important del que vulgarment se creu, car se extén als pobles de la Serbia, la Croacia, el Montenegro, Bosnia, Herzegovina, Dalmatia, Banat, Rascia, Uskub, etc., amb prop de 10 milions d'homes,—del sentiment nacional del poble serbi, redreçant-se contra la nota del 23 de juliol, ferrenya, d'imperialisme bast, sense ni l'estètica superficial del lèxic diplomàtic. Esdevé la preponderancia econòmic-financiera, al fer-se mundial la lluita; temes: l'expansió germànica amenaçada pel fracàs del colonialisme alemany i el trontollament del règim de

porta oberta als protectorats nous, especialment mediterranis, i el cercle de ferro que, amb l'emprèstit rus, amenaça als imperis del centre la política internacional de l'*entente*—suprema directora la diplomacia anglesa.—

Així la lluita, el nacionalisme apareix fragmentaria i esporadicament orientat cap a lo utilitari—cas Polònia—l'esforç dels imperis centrals en fer-se'n ressò: exemple la publicació de *Polen wochenschrift für polnische Interessen*; baix els auspicis d'Austria—o bé cap a lo grotesc: cas Italia, amb tots els respectes.

Indubtablement que les aspiracions nacionalistes tindran, a la fi, del gran problema del món, transcendental importancia: només en els Balkans, de les aspiracions d'Europa en aquest aspecte de la política internacional hi juguen factors tant essencials com les aspiracions nacionalistes de l'Albania, de la Macedònia i de la Serbia-Croacia.—Ara com ara, l'imperialisme, i l'imperialisme econòmic, dels dos grans nuclis polítics de l'Europa és el nervi de la lluita... les aspiracions, els sentiments nacionalistes poden ser factors de compensació o de comparseria.

II.—Ha d'influir necessàriament i per la força intensíssima del nostre viure, per la virtualitat de la nostra personalitat política, enfront la xorca actuació del politicisme.

III.—Crec d'una ingenuïtat de *velada acadèmica* pronunciar-se en favor de una o altra de les forces en guerra. Mancats de convicció pròpia i de programa en la política internacional a Espanya, i d'una direcció en els negocis exteriors que reclama tota posició definitiva en aquest sentit, les *filias* sols les reconec tolerables com a tema de tertulies. Davant del conflicte grandios: redreçament de la nostra personalitat, exigencies pel nostre viure, fecunda inquietut pel nostre pervenir; plasmat tot en afirmacions definitives—imposicions, millor—dintre de l'Estat i la seva vida.

IV.—La lliçó fecundíssima, de còm és el món de la vida dels més grans pobles; ignorats, barrejerament ignorats pels nostres estadistes governamentals. L'inferioritat aclaparadora de la vida pública i exterior de l'Estat espanyol i la superioritat absoluta de l'esperit català; i les derivacions que a l'afirmar-ho, amplia i espontaniament, se dedueixen.

TOS ULLS SON COM LA NIT

(DE CHARLES BAUDELAIRE)

Tos ulls són com la nit
o meretriu lassada;
prenyats d'aquell neguit
de cosa que no és nada.

Recorden el brill fret
de l'or que t'oferia
a dintre un cabaret
un home que bebia.

De ta virginitat
després te n'has mofat
dient cançons obscenes.

Mes jo sé el teu turment:
tu plores tot rient
i el plô copcen tes venes.

EN UNA TERRA HUMIDA

En una terra humida i plena de cargols
vull cavar jo mateix una fossa pregona
on pugui ma ossamenta, abans de fer-se pols,
dormî oblidada com un tiburó dins l'ona.

Odío els testaments i els sepulcres ornats
i abans de pidolar el plor dels que restessin
amaría molt més pregar que a mi vinguessin
els corbs perquè's nodrissin dels restes ensagnats.

O, verms! negres companys sense vides ni ulls:
cap a vosaltres vé un que ama els aldarulls,
filosops vividors, fills de la podridura!

Per entre mes despulles sense remordiment
aneu i après digueu-me si sent algú turment
al cos mort entre els morts sense ànima i figura!

RECULLIMENT

Sies calma, o dolor, i estigues més tranquil·la;
demanes el cap-vespre, ja devalla, aquí el tens;
una atmòsfera obscura envolcalla la vila
duent la pau als uns i als altres sofriments.

Mentre els altres mortals, multitud envilida
sots el jou del plaer, butxí sense pietat,
troba remordiments en la festa embrutida
dòm la ma, dolor meva, vina aquí al meu costat,

lluny d'ells. Mira abocar-se les fugides anyades
en els balcons del cel, amb robes antiquades;
sorgir del fons de l'aigua les penes somrient.

El sol agonitzant s'adorm en una arcada,
i com una cortina, al llarg de l'Orient,
no sents la dolça Nit com va passant, amada?

MIQUEL POAL AREGALL, trad.

ARA FA UN ANY

Ara fa un any
que'l vespre ens va menar a coneixença
i jo escoltí ta veu, sense temença;
ara fa un any.

La teva veu,
com un miracle sant em cortenia;
jo em duia, el vent i en tos cabells olía;
la teva veu.

Pecats d'un jorn
foren jaquits a terra, i bruel'laren,
i, en tu passar, per sempre més callaren;
pecats d'un jorn.

Gotes de sang,
dels llavis i del cor, damunt ta sina,
que una rosor d'aubada s'hi endevina;
gotes de sang.

Dónes-me'l pit
per mía delectança, i dels meus membres,
car és en tu l'amor de totes fembres;
dónes-me'l pit.

I en ta virtut
jo copço el mel de tes entranyes cà'lides;
com un robí, mon llavi en tes carns pà'lides;
i en ta virtut.

Ara fa un any
que la tardô ens va coronar de roses,
i ens vâm besar, amb les parpelles closes;
ara fa un any.

Dia revolt
que'ls pàmpols de les vinyes s'extremeixen,
i pugen cap al cel, i desapareixen;
dia revolt.

Un glop de ví
libarem, coronats de llum de posta;

riurem dins la tenebra, que s'acosta;
un glop de ví.

L'eco sonor
escarnirà dins el torrent profunde,
i dirà amèn, aquella hora jocunda;
l'eco sonor.

No temeré
ni d'algún déu, ni de cap bestia impía,
mentre als meus braços duc la cara aimía;
no temeré.

El cep hirsut
com percudeix mon flanc, entre revoltes,
em dón l'últim bagot de ses redoltes;
el cep hirsut.

Tu menjaràs
la deixa d'or en les fosques balbes
del vespre, qui és gelós de tes dents albes;
tu menjaràs.

Menys un gatim
per la merla que canta cada dia;
pel bell conort de la germana mía;
pel bon destí del pare i de la mare;
per tots aquells, els qui ens estimen ara;
menys un gatim
pel temple del Senyor i dels seus atris
i per l'amic qui és lluny dels fogars patris;
menys un gatim.

Ara fa un any
que nostra coneixença fou complida,
i esper l'adveniment d'una altra vida;
ara fa un any;
i sento la clamô, en l'hora futura,
dels fills adins el ventre; i tinc paüra.
Ara fa un any.

LLUÍS BERTRÁN I PIJOAN.

APLOM

El nostre Maragall, comentant les poesies extremenyas d'En Gabriel i Galán, va escriure: «Yo creo que así que una lengua llega a ser oficial, ya no sirve para la poesía... El alma del pueblo es esencialmente dialectal, i sólo ella es manantial de poesía.» Ben cert, i per això el que anomenem llengües literaries fóren abans un dialecte, que ha tingut la sort de rebre més cultiu que els seus germans. Aquest és el cas de l'italià de Toscana, del francès de l'Illa, del castellà del centre, aquesta *lengua española* que l'Academia neteja, fixa, enllustra, empobreix i encarcara.

Però hi ha *literats*—d'alguna manera cal anomenar-los—que tot això ho ignoren. El senyor Diego San José, per exemple, afirma coratjosament tot el contrari:

«Cuánto buen ingenio se ha perdido y está perdiendo en España por no forjar en limpio castellano el oro puro de sus ideas.

Los dialectos no son jamás moldes para hacer inmortales, porque los dialectos no salen nunca de la región que los habla.

Los grandes poetas de cualquier nación triunfan siempre fuera de ella en la lengua oficial.

La Iliada, La Divina Comedia, El Ingenioso Hidalgo y Hamlet saltan de las fronteras de sus patrias y en cualquiera parte se citan en el idioma en que fueron compuestos...»

La Iliada, La Divina Comedia!... Parleu-li al senyor San José del *dialecte toscà*, del *dialecte homèric*! Si ell es pensa que el Dant escrivia un italià de libretto d'òpera i que és d'un mateix llenguatge la *Iliada* que els discursos d'en Venizelos i d'en Rhallys!

* * *

Quina cosa més dolça la ignorància! Ella és mare de l'aplom, i l'aplom dóna la felicitat de l'home:

al grosser foll tota cosa l'és certa.

Dubta l'home espiritual, l'home-creador, tement l'erro dels seus judicis, respectant els d'altri. Dubta l'erudit, l'home-magatzem, convençut que la seva informació sempre serà deficient, escassa. No més que l'ignorant afirma absolut, categòric.

I pensar que amb aquell paragraf, amb alguns llocs comuns de la cursileria casticista i amb una anècdota que vol ésser punyenta contra la mentalitat més alta que avui es serveix del castellà!... Pensar que amb tot això, més dues imatges mal girbades de Calderón i de Quevedo, s'ompla la plana d'un periòdic, donant-li el pompós títol de *Elogio del idioma castellano!*

Els dialectes són els grills d'una taronja, que és la llengua. Quins panegeristes que tens, bona llengua castellana, que atacant tos dialectes es creuen defensar-te! Santa ignorància! I si a l'atacar els dialectes es pensen atacar altres llengües, més ignorància encara!

L'aplom, l'aplom... Tots sabem que si a Espanya no ens vingués blat estranger, tres mesos l'any no pastaríem. Res hi fa: *Castilla es el granero del mundo*, repeteixen...

L'aplom, quina virtut més espanyola!

L. NICOLAU D'OLWER.

LLETRES

PARAULES de *J. M. López-Picó*.—F. X. Aletés, impressor. Barcelona 1916.

Tot ço que pot ésser sotmesa la poesia a disciplina, a raonat i ordenador govern, ens és demostrat per l'obra continuada i renovada sempre d'En Josep M. López-Picó. Si en altres poetes, en gairebé tots els poetes, la producció és irregular, capriciosa, sense cap mena de relació amb el ritme del temps, no pas així en aquest poeta. En ell sembla la poesia una funció civil, i exemple admirable de com la gracia—tinguda per misteriosa—de l'inspiració pot esdevenir la filla obedient i segura del seny i mostrar-se transparent i clara. Cada llibre nou d'En López-Picó no és vingut per la variable força d'un albir sense llei, sinó per la d'un tranquil voler del poeta qui ordena els elements de la seva obra com una arquitectura on cap d'ells pot avançar-se a un altre. En Ló-

pez-Picó té el domini total de la seva obra, no sols en el moment, sinó en tot el seu conjunt. Respòn a una idea de la poesia, a una concepció de les coses que en són dignes, i aquella interior harmonia que'l mou a cantar se fa visible en la seva obra, i l'envolta de claror. En López-Picó, poeta líric, cerca dins ell i enfòra les forces espirituals que duen el corrent de la vida, però no s'abandona mai a elles sense infondre-les una mica de sí mateix, sense ajuntar-hi un reflecte de la veritat dins seu trobada i per ell viscuda. Cada home se nodreix dels altres i enséms els dóna una part de sí mateix, i aquesta relació essencial té en la poesia la seva veu més pura. Així el poeta no sent vergonya de dir els seus turments i les seves inquietuts per tal que un altre trobi repòs pel seu dolor semblant. Francesc de Sanctis, en un moment genial, digué que la vida era la veritat realitzada i que la poesia n'era el rostre. En la vida nostra i en la que entorn nostre

descobrim i sentim bategar, hi és la veritat feta substància viva i no pas concepte; cap força com la poesia la podria treure enfora per a ésser contemplada de tots i sentida.

En López-Picó, com tots els poetes, cerca l'expressió més fidel d'aquesta veritat que hi ha en la vida, i vol dir-ne la seva interpretació ensems que descriu la seva visió de les coses. Són els dos corrents que segueix tota pura obra lírica. Per l'un el poeta s'esforça en trobar en la natura els nous aspectes visibles per ell, que se li apareixen en un joiós descobriment, i per l'altre voldria fer més profund el solc que el seu esperit senyala en la mateixa natura. Com una doble funció passiva i activa de la poesia, els llibres d'en López-Picó són com un seguit de monjoies en el camí. En senyalen els límits i en fan endevinar els horitzons llunyans. I responen a aquella doble funció poètica, en el seu ordre d'alternació. Com si el poeta volgués que mai l'una fos ofegada per l'altra, i que les dues fossin per igual fortes en el domini del seu esperit, després d'una obra d'interpretació ens ofereix una obra en la qual la visió domina. No poden les dues maneres destriar-se del tot ni ésser a cada espai perfectament definides, però, sempre se'n senyala el valor essencial de l'una o de l'altra com medi o centre dominant. Després del «Turment-Froment», el primer llibre complet on els dos corrents se manifesten, veiem com als «Poemes del Port», llibre de visions, segueix el de «Amor, Senyor», on el poeta compón el poema de la seva vida interior, que's reprendrà amb nova intensitat en «L'ofrena», després del lloc que en la serie alternada han de pendre els «Espectacles i mitologia», i «Epigrammata».

Aquesta intenció se fa palesa en la primera pàgina de les «Paraules», quan diu el poeta:

«Comença com abans i sempre activa
l'enumeració,
lírica joia que eternitza viva
la contemplació.
Si entenebría el meu esguard l'oratge,
us he dit el turment.
Alliberat, ara us diré l'imatge
on perdura el moment.»

«Paraules» és, així, un llibre on el poeta reposa de la tensió que havien deixat en son esperit els poemes del seu llibre anterior, «L'ofrena». L'oratge dels turments i de les idees, l'esclat passional sota el fre del seny i la rudeza del combat que mouen els sentiments diversos, l'envoltava d'una boira, li entenebría l'esguard; la natura era un ressò llunyà, un record. Però, quan és passat l'oratge, i la claretat dels dies tranquils retorna, reprèn la visió la seva virtut i troba altra vegada el plaer d'enumerar les seves impressions. El vers deixa la forma igual i sòlida del sonet per a exercitar-se en altres formes de ritmes variables, joiós de la seva agilitat represa. I neixen els

breus poemes, els epígrames subtils i les belles cançons. El poeta descriu les coses que veu i les sensacions que li en venen, en l'infinita renovació del temps i els dies. Al marge dels qui fan com una fina llenca de llum en la memòria, hi posa el líric comentari. Són les sensacions d'abril, la diada de Sant Jordi, la nit de Sant Joan, un mig-dia de l'estiu o un moment de la tardor. Són les fruites que el temps ens du: les magranes, les taronjes, les pomes, les cireres. I també aquells altres moments que perduren en el record i que un hom no podria dir si són a la vora o molt lluny: quan en mig de les sensacions que ens venen de fora un pensament ens puny i ens fa oblidar ço que veiem, i tot l'esperit sembla arrupir-se a l'entorn d'un amor o d'un dolor. Llibre ric d'imatges i ric de pensament, són les «Paraules». Les virtuts de la poesia d'En López-Picó hi són totes, encara afinades i més agudes. Perquè En López-Picó és un poeta qui ja no deixa en repòs la seva sensibilitat, treballant-la sempre com la gerra d'argila en el torn, per a trobar les línies més perfectes, dignes de l'aigua, cada volta més pura, que recull.

ALEXANDRE PLANA.

PLASENTERÍES de *Carles Soldevila*.—Societat Catalana d'Edicions.

Nova senyal de plenitud d'una literatura és la depuració de la seva variant humorística. La posició és difícil d'assolir, no obstant. Totes les literatures comencen provocant la riulla, però la provocació és grollera, violent. De la riulla en pervé l'èxit: un èxit espontani, sense filosofia. L'èxit enganya i sobre l'engany es basteix la literatura nova. Comença en aquell moment una època d'insinceritat. Però la improvització es revela un dia o altre i la joventut la combat. De la tasca negativa del combat en surt l'obra positiva. Es torna llavors a la sinceritat, però amb una disciplina social. Es torna llavors a l'humorisme, però amb una disciplina literaria.

Aquest retorn a la sinceritat és perillós. La literatura que'l porta a terme normalment és forta. Els castellans ho han fet malament i s'han quedat a Marià de Cavia. Els francesos ho han fet bé i han arribat a Tristan Bernard. En realitat, la literatura humorística és una subtilització. Com més ella es subtilitza, més es dignifica. El pinacle d'aquesta dignificació és la ironia. L'humorisme en realitat no és, doncs, una posició absoluta, sinó una transició. D'aquí les diverses valors que caben dins un mateix humorisme. El camp és talment vast que admet totes les classificacions que faríem en literatura general. Però cada classificació allunya de l'horitzó cap a on es tendeix i que és la ironia, pura expressió per altra part inassolible en absolut estat de puresa, si no és en el silenci.

La literatura catalana és en el període de retorn a l'humorisme. El procés de la subtilització es fa normalment. Comença amb en Francesc Pujols i continua amb en Josep Carner. L'humorisme nostre s'ha alliberat ja dels elements externs que'l feien més expressiu però també més impur. Hem abolit el lèxic com a mitjà d'expressió humorística, però serveix encara, en alguns casos, l'istil. Un Pujols se serveix encara de l'incorrecció i de l'ingenuïtat per sistema. Però un Carner arriba ja sense cap mena de truc a la intenció pura i escriu aquella pàgina admirable de condol a Maria Antonia Salvà en la mort de Mistral («La Veu de Catalunya», 1914). Però tot ço que el nostre humorisme guanya en dignitat avança aixímateix en gràcia, al revés dels anglesos, que a força d'ésser correctes esdevenen puerils (l'humorisme de Bernard Shaw no té gran cosa d'anglès). Aquesta dignitat ha sigut ja rica en efectes, fent de l'humorisme a casa nostra una funció civil. L'energia crítica catalana hi ha trobat una vàlvula d'expansió quasi perfecta. I l'orientació severa del Noucents ha renovat tant amb l'humorisme com amb l'afirmació.

L'humorisme d'En Carles Soldevila és format en aquest corrent de depuració. La prosa és correcta i elegant. La intenció és també elegant i correcta. En Soldevila continua en aquest llibre de «Plasenteries» el mateix tò de «Lletanies Profanes». Semblarà una mica forçat lligar l'esperit d'un llibre de versos a l'esperit d'un llibre humorístic. Però ja en els poemes d'aquell hi havia una molt fina intenció i en les plasenteries d'aquest persisteix la mateixa sensació de pau. En Carles Soldevila fuig de la diversitat del professional que cerca en les propies facultats l'energia creadora. Ell s'abandona més aviat a la pròpia facilitat, i fa versos sense esforç i fa ironies sense dolor. Ell és un mateix sempre. El camp li ha creat un model de paisatge i les línies d'aquest paisatge s'ajusten al seu esperit. Ell ja confessa els grans benifets que ha tret de l'espectacle de la Natura. Però la Natura, tot enriquint-la de poesia, l'ha simplificat d'humour. Caldrà l'anècdota d'un *matrimoni Oliva* per a provocar l'humorisme ofegat en la malinconia del camp. I així i tot, En Carles Soldevila no sab ésser crudel en el seu comentari i daura amb una deliciosa relació el poema burgès. Si fos massa tallant es desdibuixaria dins el paisatge. Un egoisme instintiu el fa ésser pietós. L'ambient el té presoner. Per això preguntem sincerament: «Plasenteries?»

Hem parlat fins ara com si només coneguessim la darrera part del llibre. Però ha sigut això per a poder senyalar més fàcilment la correntia espiritual que va de «Lletanies profanes» a «Plasenteries». Els primers *Elogis* i comentaris ciutadans no ens desmenteixen, però.

Hem dit abans que En Soldevila obeïa a les línies d'un paisatge. I també en el traüt ciutadà sent l'agilitat (elogi dels patins) i la alegria (elogi de les taquilleres) i la claretat (elogi dels enllustrabotes) i el repós (elogi dels badocs) de la mateixa manera que «bracellant entre ginestres i brucs» o «esperant l'eclosió dels primers bolets en la tebior humida de les molces.» Classificant, direm que En Soldevila és un humorista objectiu. La prova és que sols una cosa el desarma: la bellesa, i, en representació d'aquesta, la Natura. L'humorisme d'aquest poeta és una qüestió d'estètica. En Carles Soldevila fa plasenteries perquè és un home de gust. Obra per reacció més aviat que per instint propi. I posat davant del bonic prefereix fer poesia que fer broma. Per això lo més notable d'aquest llibre de «Plasenteries» és l'admirable sensació que ens dona del camp. Després d'aquesta sensació venen unes fines ironies. I si ens calgués definir el caràcter d'aquestes en pocs mots, diríem com la Ben Plantada: «una ironia rica en indulgències.»

JOAQUIM FOLGUERA.

PEREZ DE AYALA, POETA

Deu fer cosa de tres anys que un estimat amic meu em va deixar un llibre extrany: es deia *la Pata de la Raposa* i era de don Ramón Pérez de Ayala. Jo no coneixia res d'aquest autor, i tinc molt present a la memòria la impressió profunda que'm varen fer els versos intercalats en algú capítol del llibre. Però, més que encantat de la manera rara i original del seu conceptisme, tota la meua admiració fou per la sensibilitat perceptiva del poeta i per la savia ordenació de les paraules.— Aquells versos del Pérez de Ayala eren una revelació en el meu coneixement de la poesia castellana actual. No recordava haver llegit res de semblant, diria que sols algunes vegades en la poesia del Antonio Machado havia trobat una mica de la finor d'esperit del Pérez de Ayala.

Dels versos de la *Pata de la Raposa*, alguns me'n quedaren a la memòria, i ara recordo aquests, que són d'una armoniosa simplicitat Leopardiana.

«Hoy tiembla en el campo un austero
éxtasis. Hay trino
de verderón y de jilguero.
Entre la brisa salitrosa y cauta
la campanilla suena; al paso tardo
del buey. Suena la flauta
del sapo humilde y pardo.
Suena maravillosamente el río...»

I també aquests altres versos d'una sabor profunda, gairebé Poesca:

«Morderé de la amada biblioteca
la fruta idónea entre apretadas filas
cuyo zumo no se agria ni se seca.»

Ara he llegit *La paz del sendero* i *El sendero innumerable*, dos llibres de poesia que l'autor dona reunits. *La Paz del sendero*, fa dotze anys que va veure la llum per primera vegada; *El sendero innumerable* és un llibre nou.

Al parlar d'aquests llibres no puc prescindir de transcriure unes paraules de Rubén Darío, a propòsit de la *Paz del sendero*: «*Don Ramón Pérez de Ayala es un poeta asturiano, pero que es castellano, pero que es cosmopolita, joven, luego rico en Primavera, luego sonriente, luego ágil de pensamiento, luego amante de la libertad, luego soñador. Don Ramón Pérez de Ayala tiene un nombre que trasciende a líricas vejeces, a pergaminos venerandos, a flores secas halladas en un breviario de Arcipreste enamorado de las musas. Don Ramón Pérez de Ayala es un poeta absolutamente del siglo XX, con igual educación estética que nuestros mejores poetas hispano-americanos actuales y con una hermosa independencia de espíritu que le hace decir lo que quiere, cantar de la manera más sencillamente posible. Mas hay que decir que la sencillez es en este caso lo más dificultoso. Ahora todos queremos ser sencillos... Todos nos comemos nuestro cordero al asador después que lo hemos tenido encintado en el HAMEAU de Versailles. El señor Pérez de Ayala se expresa a veces con reminiscencias clásicas, arando en el antiguo i fecundo campo con los apacibles bueyes de Berceo y de Juan Ruiz; y su arado, de modernísima fábrica, hiere la tierra con igual virtud que los venerables y rudos hierros viejos...*

* * *

La dueña de la negra toca i el poesia eres tú, les décimes encarquerades i las metáforas sublimes, tota aquesta faramalla que ha intoxicat per una pila de temps als poetes castellans i encara n'intoxica alguns, es pot dir que avui dia només commou als burgesos vanals i a les planxadores. Afortunadament els castellans, encara que una mica endarrerits, se han adonat que hi ha poesia fóra de *las rejas brujas* i de *los Cristos sangrientos*. El romanticisme a Espanya ha estat una cosa pobre i bufada, i lo més trist és que s'ha quedat entascat i ha dit «d'aquí no'm moc» per degenerar en un sentimentalisme ridícol.

Sortosament alguns cervells poderosos, i algunes pells menys gruixudes que aquelles que sols s'extremeixen *al redoblar de los tambores de Flandes y al paso de las alabardas*, han pensat: això no va. Ens cal situar en els temps en que vivim. No ens hem de vestir amb les rampoines de les momies empolçades. Hem de treure el nas per sobre les muntanyes i hem de veure el que passa i el que's diu pel món. Ens cal oir els corrents que en la nostra mateixa llengua bullen per les Amèriques. Havem d'escoltar les vibracions del cor de la França, mare de totes les renovacions. Havem de

olorar la poderosa reina de les selves germàniques. Hayem de conèixer el moviment intel·lectual que's desperta vora les eternes murades de Roma, després de l'unitat. Cal endinçar nos en els ulls de boira de la casta Anglaterra. Cal que siguem Europa.

Les ànimes que així han pensat no han sigut moltes, la majoria encara resta fòssil; però, gracies siguen donades als Déus, que les persones que es preocupen per viure d'una manera més intensa i més actual, han sigut causa d'un desvetllament notable i han donat a la poesia i a la novela vigoroses injeccions de modernitat, i deuen a la seva literatura, la *sensibilitat*, aquesta virtut selectíssima, de la qual n'està gairebé mancada tota la literatura castellana del segle XIX.

Don Ramón Pérez de Ayala és una de les més fortes representacions de aquesta renovació; en els seus articles de crítica aguda, en les seves noveles, en la seva obra poètica, vibra un esperit inquiet, àvid de beure en tots els corrents nous, impregnat de coses velles i sabiament païdes per un cervell perfectament organitzat. Don Ramón Pérez de Ayala és un pensador habilíssim, un poeta poderós i un dels qui han trobat noves i profundes armonies en la llengua castellana, en un estil flexible i claríssim.

* * *

La paz del sendero és un llibre de sensacions. Cada poesia, després d'haver-la llegida, no us queda a la memoria com una cosa estructurada, com una figura perfecta on totes les parts estan en son lloc i guarden proporció. Aquestes poesies, són cossos informes que vaguen lentament dintre una llum pàl·lida i dintre un aire humit. De sopte us enlluerna la claror d'uns ulls vivíssims, la blancura d'unes dents, o la sang d'uns llavis; després això fuig de la vostra mirada i només resta l'aire humit, la llum pàl·lida amb clarianes de sol i una harmonia dolça que us va gronxant, gronxant...

Aquest llibre evoca desseguida un altre poeta: Francis Jammes. Jo no dubto que el senyor Pérez de Ayala, home cultíssim, coneixerà bé l'obra del poeta de les *Georgiques chrétiennes*; és molt possible que en sigui un fervent, i no té res d'estrany que el Francis Jammes hagi influït en el Pérez de Ayala. Però això és tan sols en una part del llibre i encara de la manera noble que els autors influeixen en els esperits creadors que duen una poderosa flama d'originalitat.

La paz del sendero és el poema del camp i de la casa paterna. El poeta ha retrobat les dolces prades que estimava de menut, i es detura en aquest lloc perquè li sembla *l'Eldorado* on pugui reposar son esperit que va *con sayal de amarguras, de la vida romero*.

En cada una de les coses que estima, en la visió íntima dels camps, de la gent del poble,

de la finor del paisatge, dels animals familiars, hi ha com una mena de desig d'oblit, de alliberament d'un pes fatal que porta a sobre. *La paz del sendero* no dona la impressió de serenitat de *la vida retirada* del Fray Luis. En aquesta écloga meravellosa, el poeta té una perfecta *seguritat* dels camps i del Déu dels camps i desitja la vida rural com a fi de la seva existència i com a medi d'alliberar-se de tota inquietut, realitzant-hi totes les seves aspiracions, fins el seu orgull i la seva vanitat humana.

El Pérez de Ayala, si està enamorat del rós humil dels seus paisatges nadius i de aquell remat de sis vaques

«lucidas todas ellas, de pelo colorado
y la repleta ubre de pezón sonrosado»,

i si el fa felíç *una vieja butaca de gutapercha* que té a la seva casa de camp, no és perquè estimi tals coses amb un amor que li dongui el desig de morir amb elles. A mi em fa l'efecte que les estima de moment, que les estima per *descansar*, només que per descansar una mica del que ell vol de debó, fatalment potser. El Pérez de Ayala no és un poeta bucòlic a la manera de Teócrit o de Mistral; dintre de les seves éclogues hi ha una inquietut i potser una ironia.

La simplicitat de *La paz del sendero* va lligada amb una ardidesa d'expressió, de la qual solen fugir en general els poetes de Castella i a la que estem més avesats els llevants. Aquesta ardidesa i aquesta simplicitat, que li donen un valor original relatiu, són potser el que l'emparenta més directament amb la poesia de Francis Jammes; aquest parentiu és extern, podriem dir de forma, perquè el Francis Jammes és un sensual malaltic i el Pérez de Ayala té una ànima poderosa, lliura de tota mena de decadentisme, amb una exaltació mística a la manera de Whitman.

Amb tot i ser *La paz del sendero* un llibre inefable, únic dintre l'actual poesia castellana, jo crec que aquest no és el llibre del seu poeta. Més ben dit, jo crec que el Pérez de Ayala de *La paz del sendero* no és el Pérez de Ayala de carn i ossos. Diria que aquest llibre és una caiguda—gloriosa, però—de l'autor, que va abandonar les seves armes de lluita en les selves d'una dolça armida, on va gustar licors d'oblit i profundes harmonies.

* * *

Aquel és un poema de la tierra (La paz del sendero), éste es un poema del mar (El sendero innumerable). El Pérez de Ayala és un poeta del mar, vull dir un poeta inquiet, vull dir un poeta lluitador, vull dir un poeta pensador, no un poeta de sensacions; i per això crec que *El sendero innumerable* és el llibre del Pérez de Ayala, i per això he dit que *La paz del sendero* no era el llibre del Pérez de Ayala.

El mar és el *sendero innumerable*; infinits camins de pelegrinació es troben en el mar. Per cada destí el mar ofereix una ruta: camí de Calvari i camí de Carnestoltes. Jesús i Venus caminaren sobre el mar; totes les virtuts i tots els pecats vibren dins el mar. L'esperit de soperbia i l'esperit d'humilitat:

«Entre el albatros y el somormujo
hay una norma y un ecuador.
Y se compensan flujo y reflujo
en un equilibrio superior.»

El mar canta de totes les maneres. Ara és la castedat, ara és la luxuria; ara és la ira, i ara la mansuetut; la gula i la penitència, la enveja i la caritat ardent. Són totes les passions que bullen dins l'onada i totes les virtuts que s'exalten en la blancor de l'escuma; i són els chors innumbrables i els chors inefables de l'aigua marina que regulen i fonen les veus diverses.

El Poeta ha clos els ulls al mar, i quan els ha obert de nou ha trobat una aigua tranquil·la, gris, amb sàlzers a la vora i un xiprès de tant en tant:

«era una copia fiel del escenario
del Lac de Lamartine.»

En una barca anava *el hombre macilento* i s'ha sentit el cant de la veu humana i el poeta ha evocat la primera novia:...

«Y así transcurrió el éxtasis. Y vino
el día de la cruel separación,
yo me perdí a lo largo de un camino,
y por otro Asunción.»

Després de la evocació de l'amor perdut *el hombre macilento* ha dit:

«¡Oh pobre Blas Pascal! ¡Quién, de esta pesadumbre
del pensar y el sentir, libertarse pudiera!..
Más dichoso que el hombre es el hueco carrizo
que nada siente y nada piensa.»

El Corb i la Gavina han comentat la cançó del *hombre macilento*. Aquesta conversa és l'epíleg del poema adolorit. El Corb assenteix a les llamentacions i parla com un eclesiasta amb molta retòrica. La Gavina se n'ha rigut d'ell i de l'home que es lamenta. La Gavina vol dir l'acció inconscient que viu, i troba gust en tot el que fa sense preocupar-se'n.

«Don Cuervo fué volando. Pero se quedó atrás,
porque doña Gaviota volaba mucho más.»

En la *última novia* l'home robust exalta el mar com el seu fi, i veu en el mar la seva pròpia existència; i sent en ell mateix la sal i la roca, i en el mar la sang i les fibres i els ossos i l'esperit. L'home robust per a unir-se amb el mar s'hi llença i s'hi ofega. I la Gavina ha lloat l'acció de l'home fort i el Corb se n'ha rigut i ha menjat el seu còs, i l'un ha volat vers la terra i l'altra ha volat mar endins.

El poeta escríu una polèmica entre la terra i el mar:

«El Mar—Estoy cansado y quiero descansar.
¡Oh, si fuera posible el truco de un ins-
ser yo tierra y ser tú mar...! (tante,
¡Siquiera por un instante!...
La Tierra—¡Oh Mar! ¡Oh Mar!
¡Siquiera por un instante!

La Sombra negra del sauce és el poema que clou el llibre. El poeta torna a la terra però està transformat pel mar; el mar és en ell, el mar és com la gracia de Déu.

«He dicho mal, padre o hijo mio.
A la última verdad no temas.
De hito en hito mírala al rostro.
Verás que es benigna y risueña.

Que Dios te dé vientos bonancibles.
Que Dios te dé terribles tormentas.
Que Jesús te guíe por vías de Calvario
y el diablo por vías de Carnestolendas.

Que pises todos los caminos,
y poses en todas las ventas,
y gustes el vino ardoroso
y la virtuosa agua fresca.

Has saltado las bardas del huerto,
las bardas de madre selva.
Que cuando haya todavía
sol en las bardas, te vuelvas.

Y que encuentres la casa, de rústica esquivesa,
con el huerto a la espalda y en el huerto un laurel.
Y un fiel regazo en donde reclines la cabeza.
Y por la noche, un libro y una boca de miel.

Además, que las rosas de corazón riente
canten todo a lo largo de las sendas del huerto.
Y la boca y las rosas yazgan sobre tu frente
cuando esté ya cumplida tu labor y estés muerto »

* * *

En aquest llibre de *El sendero innumerable* ha desaparegut la orgia sentimental del primer llibre. L'ànima dolorida que s'abandonava vergonyosament ha fet cara a la tempesta i s'ha tornat forta i dura amb un dolor més noble. Les figures informes que vagaven com ombres dins d'una deliciosa gama grisa i dins d'un aire d'humitat, han anat estatuant-se i apareixen ara formes virils de marbre i de bronze.

La sensació fina i malaltica s'ha escorregut per a donar lloc a la idea clara i precisa, dita en versos de perfecta estructura. Les paraules han multiplicat la seva valor. El poeta que's sentia o posava de Francis Jammes decadent, s'ha convertit en el Whitman lluitador.

Aquest segon llibre és més noble i més original que el primer. Al costat de *La paz del sendero* ens venen a la memoria una serie de noms. *El sendero innumerable* dona la impressió d'una originalitat saturada de tota llei d'influències, però sense poder-se precisar, perquè estan admirablement foses, perquè per sobre de totes les influències hi ha un pensador viu i un artista viu que crea materials nous.

Si he comparat els dos llibres, no vol dir que no m'estimi molt *La paz del sendero*: Aquest és un llibre que jo el llegiria al camp, el mes de novembre, dins d'una tarda deliciosa amb molta verdor i amb una mica de pluja i una mica de malinconia.

El sendero innumerable és per a ésser llegit un bell dematí de Març ple de vent i de sol, des de un ample mirador i al bell davant de les onades eternes.

JOSEP MARÍA DE SAGARRA.

15 de Març 1916.

TEATRE

LA CORRUPCIÓ DEL DIÀLEG

Fa uns anys, apropòsit del poema dramàtic d'un poeta jove—que ell qualificava d'*estudi d'ambient*,—en el qual unes prolixes acotacions ocupaven més lloc gairebé que els diàlegs mateixos, reclamavem un teatre «on tot devingués expressió verbal» i afegíem: «així ho compregueren els clàssics i en això consisteix gran part de la superioritat llur. Vull dir, en la disciplina que els imposava el tenir d'expressar-ho tot: ambient, llocs, situacions, estats d'ànima, per boca dels personatges. L'ambient—així en la vida—no és quelcom exterior en ells, sinó emanat d'ells; una perllongació a l'exterior dels seus esperits...»

En realitat, aquell jove (amic benvolgut qui ha emmudit després d'haver-nos donat fort belles esperances) patia el mal del temps.

El diàleg denç, expressiu, fent vana qualse-

vol acotació, no interromput ni reforçat per cosa an ell agena i exterior, en el qual els grecs se mostraven meravellosos mestres; conservat així en les imitacions dels humanistes; respectat pels grans tràgics francesos, anà després empobrint-se, anemiant-se; tallat ací i allà per quelques acotacions tímides, més tart deixant-se invadir per elles fins a confiar-les tot lo que a l'autor ha pogut semblar inefable en boca dels personatges. Imaginem l'embarraç d'un actor conscient qui volgués realitzar en escena totes les coses que hi ha en les acotacions d'un D'Annunzio. O en les d'un Maeterlink, on el diàleg assoleix un màxim grau d'atrofia, de miseria expressiva, on hi és gairebé per compromís; on tenen més valor els punts suspensius i els signes d'interjecció que les paraules. El pas següent ha estat franquejat: ens el representa el cine.

La degradació paulatina del mot parlat en

el teatre ha coincidit amb la paulatina retirada de la intel·ligència i la invasió de la emoció, del sentimentalisme, de la sensació. L'autor dramàtic ha requerit altres medis expressius. Ha cercat en el comediant no un intèrpret sinó un col·laborador, quan no s'ha rebaixat fins a servir-li pretextes de lluiment de baixa mena. I en les acotacions nombroses i abundants del teatre contemporani s'hi veu la constant preocupació pel joc del comediant, pels efectes de la escenografia, per tot menys per l'únic que la dignitat de l'autor exigiria: el triomf d'una plena i robusta expressió verbal. I ha estat necessari a molts acompanyar la llista dels personatges d'una mena d'estat civil minuciós; tan curta confiança els han inspirat en quant a expressió els mots qui componen els seus migrants diàlegs. En això el cas de Beaumarchais, qui amb tants recursos inferiors comptava per assolir bon èxit, és característic. En el teatre nostre l'abundor de casos constitueix una plaga veritable.

No cal, doncs, indignar-se pels excessos de mímica simiesca practicats pels actors moderns. El comediant qui no té sinó pocs mots a dir, i encara, vagues, incoherents, interjeccionals, o, si són abundants, careixents de tota valor seriósament expressiva, no és estrany que recorri a totes les seves ganyotes, a totes les descomposicions de gest, a tots els virtuosismes del *detall*. O, els *detalls!* ells fan la gloria dels actors d'avui i la delícia del públic innocent. Hi ha qui recorda tota la vida un detall del seu actor predilecte. Sobretot quan el *detall* ha estat estudiat en qualque manual econòmic de patologia. En canvi, es dongués a l'actor abundor de belles coses a dir, ben significatives i expressades armoniosament i clara i les seves energies, en la dicció concentrades, no's dipersarien tal volta en el gest desordenat. Aquest restrictiu, «tal volta», vol dir que pensem ara com la corrupció per la mímica ha arribat a crear entre els comedians veritables monstres incapassos de moderació i respecte envers la obra més poèticament expressiva. No podem mai oblidar, per dissort, aquell famós Novelli, adorat de tota una generació nostra, qui, obsessionant per sa folla mímica, no sols no deia un vers sencer, sinó que entre paraula i paraula, i àdhuc entre síl·laba i síl·laba, anava posant interrupcions que omplia de ganyotes, udols i detalls mímic de tota mena imaginable. El cas, però, sembla excepcional. Nosaltres hem vist baix la direcció de monsieur Antoine fracassar més d'una temptativa d'interpretació *naturalista* de Corneille o Racine. A cada punt, les innovacions de representació, de direcció, eren desvirtuades o reprimides per les exigències superiors de les obres profanades.

* * *

La primera disciplina que deurien imposar-se els nostres futurs autors dramàtics, tant si escriuïen en vers com en prosa, fóra la de prescindir *en absolut* de les acotacions. Rès, ni un senzill (*cau*) ni un miserable (*mor*) ni un insignificant (*portes als costats i al fons*). I que tot lo que volguessin dir eixís de la boca dels personatges.

I quan, per una irresistible impulsió, sentissin veleitats de paisatgista aficionat o d'escenògraf amateur, o de mímic dilette, o de matoròleg aprenent, se guardessin ben bé de acudir a les acotacions. La gracia estaria en fer això sense carregar el diàleg de coses inútils i, per altra banda, en considerar com superflu tot el que semblés haver d'expressar-se en acotacions; en refugir àdhuc el mal exemple de Racine en aquells versos que Voltaire, no obstant, trobava rahons per a defensar:

De son appartement cette porte est prochaine
Et cette autre conduit dans celui de la reine.

I en pendre alt exemple dels grecs, mestres eterns del bell diàleg. Imaginem Plató recorrent a les acotacions, a les descripcions prolixes per a fer-nos sentir, en el *Fedre*, les delícies del paisatge on es celebra el diví col·loqui de la Beutat? Quin *descriptor* modern l'igualaria, però, en els tocs subtilíssims, aeris, amb que de passada, sense rompre l'armonia del diàleg, ens dona tota la suggestió d'aquell bellíssim paisatge? Calen acotacions a Lucià per amarar *d'ambient* els seus graciosos diàlegs? Admirarem per altra banda, com amb un tom de frasse, amb un «gelàs o Hermè» («de què rius?») ens posa en situació, ens fa veure la riulla i la mena de riulla d'aquell déu interpelat. Sòfocles sense voler-ho, és ple de suggestions bellíssimes de paisatge. La sensació del lloc en el «Filocetes», per exemple, malgrat els escassos mots precisos que hi fan referència, és intensíssima. També Racine és ple, així, de paraules evocadores.

L'únic instrument digne del poeta dramàtic és la paraula dita: tota altra preocupació deu ésser agena i exterior a la seva obra i pròpia no més dels qui han de presentar-la i representar-la.

Si el teatre futur nostre ha d'oferir obres durables, té de renunciar d'un cop per sempre a totes les miseries del diàleg impressionista, als mots vagues, a les interjeccions, als punts suspensius, a tot allò que s'ha batejat «paraula viva» (quan en realitat és sols paraula morta) i donar absoluta preeminència a l'expansió sobirana de la *Paraula Intel·ligent*.

J. FARRÁN I MAYORAL

CUSSÓ S f h a .

BARCELONA

Pianos i Pianos mecànics - Reparacions i Cambis - Afinacions -
Vendes al comptat i a plaços - Pianos d'ocasió - Lloguer de
pianos - Venda de cilindros a preu de fàbrica

Unic representant per Sabadell i Terrassa:

JOAN COMAS - Rambla, 81 - Sabadell

JOAN GORINA SANZ

SABADELL

Llanes, Pentinats i demés Materies Textils

Operacions per compte propi

Importació i Exportació

SECCIÓ DE COMISSIONS

Representació única de les importants firmes:

Pierre Flipo.	TOURCOING (França)
D. Hamilton & Co	BRADFORD (Anglaterra)
Bük & Richter	LEIPZIG (Alemanya)
Leken Frères	VERVIERS (Bélgica)
E. Bénézéch	MAZAMET (França)
A. Lyon.	MADRID (Espanya)

Direcció telegràfica: GORIZANZ - Telefon, 145

Compte corrent amb el Banc de Sabadell : Ponsá i Valls

J. Pagés fill : Fills de Magí Valls (Barcelona)

PUBLICACIONES DE "LA REVISTA"

Administració: CORTS CATALANES, 453, 3.er 1.ª - - BARCELONA

EN PREMSA:

RAMON RUCABADO
ELS EDITORS I LA LLIBERTAT DE L'ART

MARTÍ CASANOVAS
LA ESCULPTURA CATALANA

MIQUEL POAL AREGALL
AFORÍSTICA FEMENINA

A primers d'Abril sortirà el primer volum. La edició serà pulcre i econòmica. Hi han en preparació obres de Josep Aragay, Alexandre Plana, Clementina Arderiu, Joaquim Folguera, Carles Riba, J. M. López-Picó, Eugeni d'Ors, J. Farràn i Mayoral, Josep Carner, Josep Lleonart, J. M. de Sagarra, Miquel Ferrá, i altres.

CARLES SOLDEVILA

PLASENTERIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Dos Pessetes i mitja

Es ven en les principals Llibreríes

JOSEP M. DE SAGARRA

EL MAL CAÇADOR

POEMA

Preu: Set Pessetes

De venda en les principals Llibreríes

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. VII

PARAVLES

POESIES

Preu: Dues Pessetes

Es ven en les principals Llibreríes

ALEXANDRE PLANA

SOL EN EL LLINDAR

POESIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Tres Pessetes

Es ven en les principals Llibreríes